

FAKTAARK: DRIKKEVAND – PESTICIDER, ANDRE FORURENINGER OG REGLER FOR LANDBRUGET

Kort version:

- Pesticider er langt mere end landbrug – de findes også i træbeskyttelse, maling, haver og på offentlige arealer.
- Ingen drikkevandsboringer er sløjfet de sidste 20 år som følge af regelret brug af godkendte pesticidbrug på dyrkningsfladen.
- Punktkilder som lossepladser og spildevand fylder markant mere i fundene, end debatten normalt anerkender.
- Et pesticidfund er ikke automatisk en sundhedsfare – pesticidgrænsen er politisk sat ekstremt lavt.

Det vigtigste først: Grundvand ≠ drikkevand i hanen

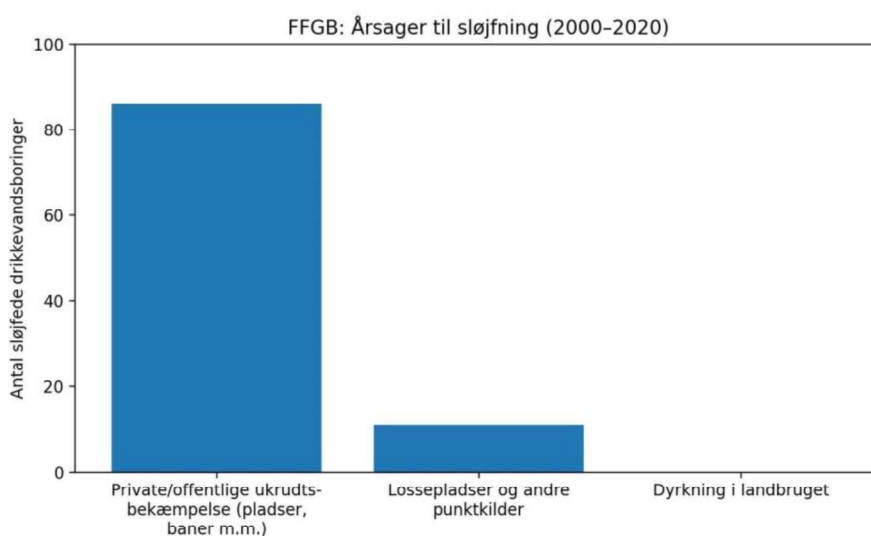
- Fund i boringer/grundvand betyder ikke automatisk, at vandet i hanen er giftigt – drikkevandet skal overholde kravværdier.
- Hvis en boring har overskridelser, kan vandværket håndtere det ved fx lukning, blanding eller rensning (afhængigt af forhold og godkendelser).

Pesticider definition

Pesticider er ikke ét stof, men en samlet betegnelse for flere stofgrupper, blandt andet biocider. De bruges til at bekæmpe ukrudt, svampe, insekter og andre uønskede organismer og findes fx i træbeskyttelse, maling, algemidler, havemidler og planteværn i landbruget.

Ingen sløjfning af boringer (2000–2020) pga. pesticidanvendelse i landbruget

Vandværkernes indberetninger, om årsager til sløjfning af drikkevandsboringer, blev i 2022 indsamlet af Foreningen for Grundvandsbeskyttelse. Resultatet er, at sløjfninger i perioden primært er knyttet til ukrudtsbekæmpelse på private/offentlige arealer og til punktkilder (fx lossepladser), mens regelret anvendelse på dyrkningsfladen ikke har været årsag til sløjfning af boringer i 20 år.

Figur 1: Gengivelse af FFGB-figurerne (2000–2020): 86 / 11 / 0.

Punktkilder fylder mere end anerkendt

En gennemgang af 233.000 vandprøver fra Region Nordjylland viste:

- 94 % af fundene kan henføres til punktkilder
- Kun 6 % gav tvivl om mulig relation til landbrugsaktiviteter – og disse vedrørte gamle, afmeldte midler

Der er ikke sløjftet en boring de sidste 20 år som følge af regelret brug af pesticider på dyrkningsfladen.

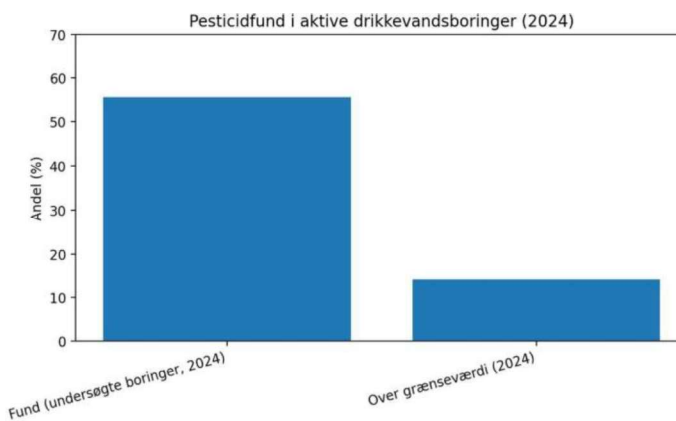
Oprydning i spildevand og punktkilder bør prioriteres højere.

Pesticider i aktive drikkevandsboringer (GEUS-opgørelser, 2024)

I 2024 blev der fundet pesticid i 55,7 % af de 1900 undersøgte boringer. Der findes over 6900 aktive boringer.

Man undersøger de boringer, hvor man forventer at finde noget, derfor er fundprocenten højere, end hvis man undersøgte alle drikkevandsboringer.

Pesticidrester over grænseværdien blev fundet i 14,1 % af de undersøgte boringerne. (GRUMO-analyserne)

Figur 2: Andele med pesticidfund (2024) og andel over grænseværdi (2024). Fund betyder at man har målt stofferne i vandprøven, men de er under grænseværdien for stoffet der er fundet.

Grænseværdier:

- Grænseværdien for pesticider er politisk fastsat til 0,1 µg/l vand, mens grænseværdien for andre kemiske stoffer er sundhedsmæssigt fastsat og derfor langt højere. (Professor i miljøtoksikologi Nina Cedergreen, KU og professor i agroøkologi Jørgen E. Olesen, AAU)
- De største sundhedsmæssige udfordringer for vandværkerne er naturlige stoffer som jern og arsen, men også fx PFAS og bakterier.

Kilder (udvalgte)

- FFGB (29.06.2022): Sløjfning af boringer.
- GEUS: Boringskontrol-opgørelser (pesticider og PFAS) og VAP-information.
- Miljøstyrelsen/Retsinformation: Sprøjtejournalbekendtgørelsen og vejledning/nyhed om ændringer (2025).
- Miljøstyrelsen: BNBO-vejledning (2024/2025) og retsgrundlag.
- Landbrugsstyrelsen: Vejledning om gødsknings- og harmoniregler (2024/2025).
- Regioner.dk: Kortlagte grunde og grundvandsforurening.
- Miljøministeriet: Oplysning om nitrat og indsats (dec. 2025).
- Danske Regioner (e-pages): 'Vores drikkevand er truet' (side 5 og 13).